

Arviointi ja laadunvarmistus laitosten opetussuunnitelma- uudistuksessa

Mira Huusko
Jyväskylän yliopisto
Koulutuksen tutkimuslaitos
mira.huusko@ktl.jyu.fi

Peda-forum 10.-12.11.2004,
Kuusamo

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Opetussuunnitelmaprosessi

1. Koulutuksen perustehtävän määrittely
- arvot, tarve?
2. Kompetenssien ja yleistavoitteiden määrittely
- mitä valmistuneen pitää osata?
3. Opetussuunnitelmamallin määrittely
4. Opintokokonaisuuksien ja oppikurssien sisältöjen, kuormittavuuden ja työtapojen määrittely
- opetus- ja arviointimenetelmien valinta
5. Opetussuunnitelman arvioinnin ja kehittämisen pohtiminen

(Akateeminen opetussuunnitelmatyö 2003)

Bolognan prosessi

- Bolognan julistus 19.6.1999 (29 maata)
  - Diploma Supplement tutkintotodistusten liitteeksi
  - kahteen sykliin perustuva tutkintojärjestelmä
  - ECTS:n tapaisen opintojen tunnustusjärjestelmän käyttöönotto
- Berliinin julkilausuma 19.9.2003 (40 allekirjoittanutta)
  - yhteiset laadunvarmistusjärjestelmät: akkreditointi, sertifiointi tai muu vastaava järjestelmä
  - kahden syklin mallinen tutkintojärjestelmä
  - liikkuvuuden edistäminen
  - opintosuoritusten mitoitussjärjestelmän perustaminen
  - tutkintotodistuksen liite kaikille (DS)
  - elinikäinen oppiminen ja tohtorikoulutus

<http://www.minedu.fi/opm/koulutus/yliopistokoulutus/bologna/bolognasuomi.doc>

<http://www.minedu.fi/opm/koulutus/yliopistokoulutus/bologna/berliinikommunikea.pdf>

OPM:n tutkintorakenneyöryhmän ehdotukset (2002)

- uusi tutkintorakenne voimaan 1.8.2005
- HOPS:ien käyttöönotto
- kaksiportainen tutkintorakenne: 3+2 vuotta
- opintopisteet korvaavat opintoviikot
- alakohdaiset ydinainesanalyysit
- yhteiset tutkintoasetukset kaikille aloille
- samalla suora opiskelijavalinta molempiin tutkintoihin
- jokaiseen koulutusohjelmaan tehdään opetussuunnitelmat

http://www.minedu.fi/julkaisut/julkaisusarjat/39_02tutkintorak/39_02tutkintorak.pdf

Korkeakoulutuksen laadunvarmistus – muistion suositukset (2004,46)

- Korkeakoulujen laadunvarmistus: yliopistot ja ammattikorkeakoulut
  - päävastuu järjestämänsä koulutuksen kehittämisestä ja sen laadusta
  - vastuu korkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän luomisesta ja kehittämisestä
  - velvollisuus osallistua koulutuksen ja korkeakoulun toiminnan ulkoiseen arviointiin
  - velvollisuus osallistua määräajoin korkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointiin
  - vastuu kansainvälisen kehityksen seuraamisesta ja kansainvälisestä verkostoitumisesta

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Bolognan prosessi perusyksiköissä -selvityksen aineisto

- kuusi ryhmähaastattelua Jyväskylän yliopistossa eri tieteenalakuulttuurin laitoksilla (Becher 1989)
- yhteensä kolme haastattelijaa, joista kaksi kerrallaan haastattelemassa
- yhteensä 29 haastateltavaa, joista miehiä 17 ja naisia 12
  - 8 professoria tai laitoksen johtajaa
  - 6 lehtoria
  - 3 yliassistenttia
  - 4 assistenttia
  - 6 amanuenssia
  - + 2 opiskelijaa

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Haastattelun teemat

(Huusko, Hoffman, Välimaa 2004)

- Käsitys Bolognan prosessista
- Muutokset Bolognan prosessin takia ja prosessin näkyminen laitoksella
- Opintosuunnitelman uudistaminen
- Laitoksen arviointikäytännöt
- Kansainvälistyminen
- Tulevaisuus

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Arviointi ja laadunvarmistus laitosten käsitysten mukaan

1. Kova ja soveltava laitos:

- Bolognan prosessilla ei koettu olevan vaikutusta arviointi- tai laadunvarmistuskäytänteisiin, sillä ne on hoidettu yliopiston yhteisen opetuksen laatuhankeeseen yhteydessä
  - yhteinen opiskelijapalautelomake
  - arviointikäytännöt liittyvät myös uuteen palkkausjärjestelmään
  - laajat ydinainesanalyysit ja kattavuusanalyysit tehty
  - opetuksen akkreditointi ja sertifiointi
- ”opetuksen voisi vaikka ulkoistaa, sillä sertifikaatti takaa laadun”

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

2. Kova ja puhdas laitos

- opiskelijapalautteita kerätty 10 v.
- työelämän vastaavuus liittyy laatukysymyksiin
- kokevat, että ulkopuolinen keskusteluapu esim. toisesta yliopistosta voisi auttaa laitosta
- yliopiston laatuhanke vienyt aikaa, mutta eivät koe sen tuomaa hyötyä
- laatuasioiden ei koeta liittyvän Bolognan prosessiin

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

3. Pehmeä ja soveltava laitos

- arviointitutkimuksia ja arviointia käsitteleviä pro gradu -töitä tehty
- opiskelijapalautteita kerätään
- haluavat arviointiasioihin systematisointia: ei laitoksen yhteistä arviointijärjestelmää
- nettipalautejärjestelmä ollut koekäytössä
- arvioinnin etiikka: jos palaute annettaisiin yhteisöllisesti, niin monelta ikävältä tilanteelta välttyttäisiin
- arvioinnilla tarkoitettiin kaikkea, mikä indikoi (korkeaa) laatua
- eri yliopistojen välinen yhteistyö lisää laatua

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

4. Pehmeä ja soveltava oppiaine

- opiskelijoiden kanssa tehtävä yhteistyö keskeistä
- opetuksen laadun näkee graduvaiheessa -> mitä opiskelijat ovat siihen mennessä oppineet
- parasta laadunvarmistusta olisi, jos henkilökuntaa ei kuormitettaisiin turhaa
- laadunvarmistus koetaan liturgisena juttuna, joka ei sinällään vaikuta opetuksen hyvyyteen, laatuun tai sen kehittämiseen
  - yliopiston laadunvarmistus päälle liimattua toimintaa
- opiskelijapalautteita kerätään, mutta aikapulan ja suurten opiskelijamäärien takia niitä ei ennätetä analysoida

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

5. Pehmeä ja puhdas oppiaine 2

- laadun varmistus ei ole mitään uutta
- opiskelijapalautteita kerätään, mutta tietoa ei ennätetä systemaattisesti hyödyttää
- kysymys laadusta liittyy kysymyksiin standardeista ja siitä, kuka ne asettaa
- standardien myötä voidaan alkaa kehittää Euroopan alueen yhteisiä rankkausjärjestelmiä, jotka olisivat uhka niin tasa-arvolle kuin tieteenalojen eroillekin

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

6. Pehmeä ja puhdas laitos 3

- kokevat, että gradut ja opinnäytteet ovat laadunvarmistusta
- pääsykokeet varmentavat, että opiskelijoiden laatu on hyvä
- ei kokemusta opetuksen laadunvarmistuksesta
- opiskelijoilta saatu palaute on ollut positiivista
- ei laitoksen yhteistä arviointijärjestelmää

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Yhteenvetoa

- arviointiasioiden ei nähdä vahvasti liittyvän Bolognan prosessiin eikä tutkintorakennemuutokseen
  - kaikilla laitoksilla opetuksen arviointi ja laadunvarmistus liitettiin vahvasti opiskelijapalautteisiin ja niiden keräämiseen: palautteita kerätään
  - palautteiden kerääminen ei vielä sinällään muuta toimintaa -> ei kehittämistoimintaa palautteiden perusteella -> ei laitoksen laadunvarmistusjärjestelmää
- "sika ei liho, vaikka sitä joka päivä punnittaisiin"

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Yhteenvetoa 2

- tieteenalojen erilaiset suhteet työelämään
  - aloilla, joilla on kiinteät yhteydet työelämään, työelämän tarpeiden kääntäminen opetussuunnitelmaan on helppoa: standardit, kriteerit
  - humanistisilla aloilla puhe laadusta kääntyy helposti puheeksi akateemisesta laadusta, kuten gradujen ja tutkimuksen laadusta
- Bolognan prosessi ja tutkintorakenneuudistus tuonut mukanaan uusia sanoja, joita toistellaan kriittittävästi
- tieteenalokulttuurin ja laitoksen sisäisen kehityksen täytyy tukea muutosten toteuttamista

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Opintojen mitoitust ja arviointi?

- opintojen mitoitust usein unohdetaan arvioinnista puhuttaessa
  - on liian lähellä, samalla niin keskeisenä elementtinä, mutta myös näkymättömänä
- opintojen mitoitust tulee näkyä myös toiminnassa -> ei vain lisäpapereita kaappeihin pölyttymään
- opintojen mitoitusta ja sen oikeellisuutta olisi hyvä seurata -> jatkuva prosessi
- huomioitava opiskelijoiden kuormittavuuden lisäksi myös henkilökunnan kuormittuminen
- yliopistoissa menossa tällä hetkellä paljon päällekkäisiä uudistuksia: myös muutoksiin sopeutuminen vaatii oman aikansa

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Yliopisto-opetuksen laatu-aika?

- kontaktiopetus on laatu-aikaa
- ajan loppuminen varmistaa sen, että opiskelija ei opi
  - siirtyvät pintasuuntautuneeseen oppimiseen
  - aika on oppimisen välttämätön edellytys
- henkilökunta kokee oman aikataulunsa kiristyneen
  - kuormituksen tunnetta ei pitäisi siirtää opiskelijoihin, vaan antaa heille aikaa oppimiseen

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Miten kerättyä tietoa sitten voitaisiin hyödyntää opetussuunnitelmatyössä?

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

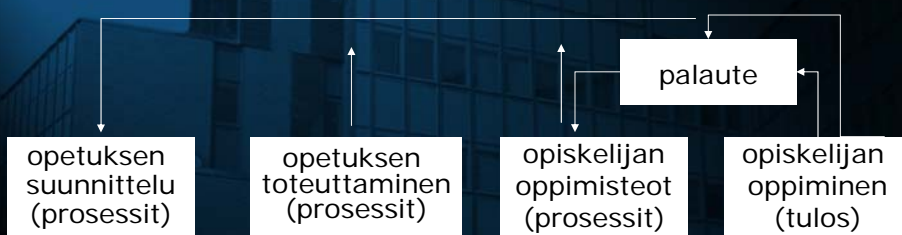
(w5w-hanke 2004)

Opetussuunnitelman laadullinen arviointi

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

(Akateeminen opetussuunnitelmatyö 2003)

Laatujärjestelmä

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

(Karjalainen 2004)

Lähteitä ja kirjallisuutta

- Huusko, M. & Välimaa, J. 2004. Bolognan prosessi perusyksiköissä. (painossa)
- Huusko, M. & Saarinen, T. 2003. Opetuksen laatu korkeakoulupoliittisena kysymyksenä. Teoksessa G. Knubb-Manninen (toim.) Laadun tekijät – havaintoja yliopisto-opetuksesta. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 33–54.
- Karjalainen A. et al. 2003. Anna aikaa ajatella, Suomalaisten yliopisto-opintojen mitoitussjärjestelmä. Oulun yliopisto. Löytyy osoitteesta: <http://www oulu.fi/w5w/tyokalut/MITOI305.pdf>
- Karjalainen, A. (toim.) 2003. Akateeminen opetussuunnitelmatyö. Oulun yliopisto. Löytyy osoitteesta: <http://www oulu.fi/w5w/tyokalut/akatops305.pdf>

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ